

УДК 378.22.001.76

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ

Ковальчук О.М., к. пед. н.,
доцент кафедри педагогіки вищої школи
Академія рекреаційних технологій та права

У статті акцентовано на використанні інноваційної професійної діяльності в підготовці магістрів та необхідності її практичного застосування. Виокремлено поняття «підготовка» та «готовність» щодо зазначеної якості, та окреслено їх зміст. Виділено основні напрями у підготовці магістрів до інноваційної професійної діяльності.

Ключові слова: інноваційна діяльність, підготовка магістрів до інноваційної професійної діяльності, готовність магістрів до інноваційної професійної діяльності.

В статье сделан акцент на использовании инновационной профессиональной деятельности в подготовке магистров и необходимости ее практического применения. Выделены понятия «подготовка» и «готовность» к указанному качеству и обозначено их содержание. Выделены основные направления в подготовке магистров к инновационной профессиональной деятельности.

Ключевые слова: инновационная деятельность, подготовка магистров к инновационной профессиональной деятельности, готовность магистров к инновационной профессиональной деятельности.

Kovalchuk O.M. INNOVATIONAL ACTIVITY IN THE ORGANIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING IN MASTERS' TRAINING CONDITIONS

In the article the attention is focused on the use of innovative professional activity in masters' training and the need for its practical application. The concepts of "training" and "readiness" are singled out to the specified quality and their contents are outlined. The main directions in masters' training for innovative profession activity are underlined.

Key words: innovational activity, masters' training for innovational professional activity, masters' readiness for innovational professional activity.

Постановка проблеми. Нинішній етап розбудови системи вищої освіти пов'язаний із формуванням інноваційних структур, в яких увага сконцентрована на нових знаннях, подальшому розвитку науки та впровадженні її досягнень через підготовку висококваліфікованих професіоналів, здатних оперувати сучасними технологіями.

Учені одностайні в думці, що знання і застосування основ педагогічної інноватики забезпечує вищу якість діяльності будь-якої соціальної (соціально-педагогічної) системи (організації, установи, закладу), робить її більш конкурентоспроможною в ринкових умовах та умовах політичної й економічної трансформації суспільства.

Освітня інноватика характеризує сутнісний зв'язок теорії і практики освітньої діяльності, визначає її норми, характерні для інноваційних перетворень, органічно перетворює процеси створення та впровадження новацій на практиці. Основними складовими елементами освітньої інноватики, що розкривають її суть, є: а) теорія створення інновацій у системі освіти; б) методологія сприйняття, оцінки та інтерпретації нового в соціології, дидактиці, психології, педагогіці, менеджменті; в) технологія і досвід практичного застосування освітніх інновацій [10].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомим підґрунтям стали праці провідних дослідників стовоно розвитку вищої педагогічної освіти (С. Архангельського, В. Бондаря, С. Вітвицької, Н. Волкової, О. Дубасенюк, О. Глузмана, В. Кременя, В. Лугового, В. Майбороди, Н. Ничкало, В. Семиченко, О. Семенов), неперервної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюна, А. Лігоцького, В. Лутая, С. Сисоевої), професійної підготовки (С. Архангельського, І. Богданової, І. Зязюна, Н. Кузьміної, А. Ліненко), підготовки до інноваційної педагогічної діяльності (К. Ангелоські, Х. Бернета, В. Беспалько, Х. Білла, І. Богданової, С. Вітвицької, І. Гавриш, Л. Даниленко, І. Дичківської, М. Кларіна, Н. Клокар, В. Ніколко, Л. Подимової, Н. Юсуфбекової).

Постановка завдання. З огляду на вищевикладене, можна сформулювати завдання роботи, яке полягає у визначенні важливості інноваційної діяльності в організації підготовки магістрів та її практичному застосуванні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважаємо за необхідне наголосити, що поліструктурованість інноваційного процесу має належним чином враховуватись у підготовці магістрів до інноваційної

діяльності. Системоутворюючим ядром забезпечення якості магістерської освіти у цьому контексті є збалансована відповідність сукупності знань, вмінь, навичок, компетенцій інноваційним перспективам професійної діяльності магістра на рівні створення, освоєння та застосування освітніх новацій.

Інноваційна діяльність за своєю сутністю є також багатокомпонентною. Науковці визначають її по-різному: як розуміння швидкоплинних процесів; формування нового типу мислення; особистісне розуміння професійної діяльності у системі інших видів діяльності; порівняння результатів якості діяльності з передбачуваними чи запланованими; знання сучасних технологій діяльності [2].

Процесуальність поняття «інноваційна діяльність» відображається у комплексі практичних дій, спрямованих на використання науково-технічних результатів з метою отримання нових або поліпшення наявних технологій, методів управління [9, с. 9].

Психолого-педагогічними дослідженнями доведено, що інноваційна педагогічна діяльність передбачає здатність суб'єктів освітньої діяльності до генерації ідей, їх втілення, аналізу моніторингових даних і продукування нових педагогічних ідей, оприлюднення результатів, забезпечення умов їх реалізації у системі освіти [1, с. 33–34]. Для повноцінного та ефективного розвитку інноваційної діяльності велике значення має створення умов для творчого розвитку обдарованої особистості: матеріальних, інформаційних, педагогічних, психологічних.

Л. Даниленко розмежовує поняття «інноваційна діяльність» та «інноваційна освітня діяльність». Під інноваційною діяльністю розуміється процес внесення нових елементів у традиційну систему, створення та використання інтелектуального продукту, доведення нових оригінальних ідей до реалізації їх у вигляді готового товару (послуги) на ринку [6]. Інноваційна освітня діяльність визначається як процес внесення інновацій у навчання, виховання й управління закладами (установами, організаціями) освіти. Таке розуміння уможлиблює висновок, що для здійснення інноваційної освітньої діяльності учасникам освітнього процесу необхідно додавати більше зусиль і творчості; успіхи окремих людей і організацій значною мірою залежать від їх здатності продукувати і приймати нововведення [6].

Отже, правомірно стверджувати, що інтеграція інноваційної та педагогічної діяльності допоможе реалізації розвитку особистості у процесі навчання, що стає стрижневим поняттям педагогічного процесу, сутнісним,

глибинним поняттям науки й визначає сучасні вимоги до організації професійної підготовки в умовах магістратури. З огляду на це, основною ідеєю інноваційно зорієнтованої професіоналізації магістрів гуманітарних спеціальностей є накладення за своєю сутністю студентами теоретичних знань про інноваційні процеси на «канву» майбутньої професійної діяльності шляхом послідовного моделювання предметного і соціального змістів педагогічної діяльності, проєкції нормативно заданих вимог до майбутніх фахівців у площину індивідуальних особливостей студентів та побудови на цій основі індивідуальних освітніх траєкторій.

Таким чином, ми розглядаємо інноваційну діяльність як комплексну, творчу діяльність, спрямовану на створення, упровадження та розповсюдження інновацій у педагогічній теорії та практиці [8]. У цьому контексті *інноваційну освітню діяльність магістра* інтерпретуємо як процес реалізації особистістю інноваційно зумовлених знань, умінь, навичок, компетенцій на рівні вивчення, апробації, створення та застосування освітніх новацій.

Відомо, що освітня програма підготовки магістрів як логічний етап ступеневої вищої освіти, яка відповідає соціальному замовленню на кваліфікованих фахівців у будь-якій галузі, має характеризуватися міждисциплінарністю, збалансованістю фундаменталізації та профілізації змісту освіти.

На рівні спеціалізованої магістерської підготовки відбувається не тільки синтез отриманих раніше наукових знань та їх поглиблення, але й надається можливість реалізувати індивідуальну освітню і науково-дослідницьку програму, що розкриває творчі здібності й інноваційні прагнення особистості магістранта як дослідника і новатора. Цього передбачається досягати як шляхом значної долі елективних курсів у програмі спеціалізованого навчання, так і шляхом спеціально організованої науково-дослідницької підготовки, що передбачає пріоритет власної пошуково-дослідницької роботи магістранта, яка проводиться під керівництвом висококваліфікованих науково-педагогічних кадрів і найбільш досвідчених викладачів-дослідників. Водночас у документах, які стосуються організації науково-дослідницької діяльності студентів-магістрантів [5], найчастіше декларується, що її комплексна реалізація має забезпечити вирішення таких завдань:

- формування наукового світогляду, оволодіння методологією і методами наукового дослідження;

– використання потенціалу технологій переджувального навчання, досягнення високого професіоналізму;

– розвиток творчого мислення та індивідуальних здібностей магістрантів у процесі розв'язання практичних завдань;

– прищеплення навичок самостійної науково-дослідницької діяльності;

– розвиток ініціативи, здатності застосувати теоретичні знання у практичній роботі, залучення найздібніших до розв'язання наукових проблем, що мають суттєве значення для науки і практики;

– необхідність постійного оновлення і вдосконалення своїх знань;

– розширення кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця.

Отже, підготовка магістрів – це процес отримання знань, набуття навичок та вмінь, що дає змогу ефективно функціонувати в галузях діяльності, яку вони обрали. Це сукупність елементів педагогічного процесу, які спрямовані на формування творчої особистості, здатної до самореалізації, саморозвитку, самовдосконалення, підвищення своєї майстерності та компетентності у професійній діяльності, готової до змін та нових вимог суспільства.

На підставі сказаного узагальнюємо, що підготовка магістрів до інноваційної професійної діяльності – це система взаємопов'язаних компонентів (мети, змісту, методів, форм, засобів, принципів та результату), що є цілісним утворенням.

Таким чином, зміст підготовки до інноваційної професійної діяльності охоплює систему особистісних, культурних, духовних, професійних знань, умінь, навичок, якостей майбутнього фахівця, що формується в процесі такої підготовки з урахуванням інноваційних змін у суспільстві, економіці, науці, техніці, культурі тощо.

Мета даного процесу полягає у розвитку творчої особистості на засадах педагогічної інноватики, розвитку гармонійного мислення, сприйняття інакомислення, ознайомлення та запровадження інноваційних технологій у практику.

У підготовці магістрів до інноваційної діяльності можна виділити такі напрями: реструктуризація навчального процесу з раціональним використанням навчального часу; створення нових науково-методичних і навчально-дидактичних ресурсів; інтенсифікація навчального процесу на основі активних методів навчання з використанням знань іноземної мови; влиття в інформаційний світовий науковий простір із використанням комп'ютерних технологій; впровадження сучасних інноваційних дидактичних систем.

Успішне виконання будь-якого виду діяльності передбачає сформування в особи-

стості готовності до неї. Саме готовність до діяльності є однією з головних передумов її реалізації. Майбутні магістри мають бути психологічно готовими до інновацій, сприймати адекватно оновлення та зміни. Є багато фахівців, які мають професійний досвід, професіоналізм і компетентність високого рівня, однак їм доволі важко адаптуватися до вимог інноваційної професійної діяльності. Серед таких причин – відсутність необхідних знань та вмінь щодо природи інновацій та оновлень; брак часу на самопідготовку або небажання продовжувати самоосвіту; моральна неготовність до змін і внутрішній опір нововведенням. Таким чином, важливо звернути увагу на готовність майбутнього фахівця до професійної інноваційної діяльності ще на стадіях навчання.

Поняття «готовність» – це психічний, активно-дієвий стан особистості, складна її якість, система інтегрованих властивостей. Така готовність регулює діяльність, забезпечує її ефективність. Крім готовності як психічного стану, існує й виявляється готовність як стійка характеристика особистості. Її називають по-різному: підготовленістю, тривалою або стійкою готовністю. Вона діє постійно, її не треба щоразу формувати у зв'язку із завданнями діяльності. Виявляючись завчасно сформованою, ця готовність є визначальною передумовою успішної діяльності [7, с. 20].

Більшість науковців розглядають підготовку студентів до формування професійних якостей, зокрема й готовність до різних видів педагогічної діяльності, як процес, що має свої власні особливості і закономірності. Саме тому терміни «підготовка» та «готовність» трактуються не як синоніми, хоча дуже тісно пов'язані між собою. Це пояснюється тим, що та чи інша якість готовності фахівця визначається тим, яку саме він проходив підготовку. Під терміном «підготовка» розуміється динамічний процес, кінцевою метою якого є формування такої професійної властивості, як готовність [4].

Професійна готовність є метою та закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання і самовиховання. Тлумачний словник трактує поняття «готовність» як стан людини, що приготувалась, зібралась в усьому, пристосувалась до чогось, може і бажає щось виконати [3, с. 387].

Невід'ємною складовою в організації підготовки магістрів є їх творчість, яка проявляється індивідуально. Адже не кожен фахівець здатен брати на себе відповідальність, вчасно враховувати сучасні зміни, організовувати навчально-виховний процес із прогностичним спрямуванням, мати адек-

ватні ціннісні орієнтації, гнучке професійне мислення, готовність до сприйняття нової інформації, володіти мистецтвом рефлексії. Саме творчість нероздільно пов'язана з інноваційною діяльністю, вона породжує нове знання, це також процес, в якому проявляється самостійність, ініціатива, потреба в більш повній реалізації знань, умінь і навичок, безперервному професійному зростанні, використанні нестандартних рішень.

Магістри – це студенти з високими інтелектуальними здібностями, які націлені на наукові дослідження. Тому потрібно стимулювати їх подальший розвиток впродовж усього періоду навчання, навчаючи методології творчої діяльності, прийомам розвитку творчої уяви та фантазії.

Вагомим елементом у професійній підготовці магістрів є володіння іноземною мовою для відкритості у міжнародному спілкуванні, обміні провідними ідеями у закордонних публікаціях та конференціях, користуванні електронними бібліотеками та електронними джерелами.

Висновки з проведеного дослідження. Проблема професійної інноваційної діяльності є дуже важливою, актуальною і, з практичної точки зору, необхідною, тому що в реальності практично від усіх випускників вищої школи, а особливо магістрів, вимагається бути готовими до такої діяльності. Ця здатність на 90% залежить від особистісної мотивації. Саме тому ми вважаємо, що варто приділити увагу розвитку цього аспекту, дослідити і розкрити його докладніше.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Василенко Н. Підготовка керівників загальноосвітніх навчальних закладів до інноваційної діяльності

: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н. Василенко. – К., 2007. – 213 с.

2. Вашенко В. Инновационность и инновационное образование / В. Вашенко // Вестн. высш. шк. – 2000. – № 6. – С. 23–25.

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) ; уклад. і голов. ред. В. Бусел. – Київ ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.

4. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студ. / С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури. 2003. – 316 с.

5. Голубенко Л. Магістерська робота : метод. реком. / Л. Голубенко, М. Князян, О. Цокур. – Одеса : Астропринт, 2007. – 58 с.

6. Даниленко Л. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : [монографія] / Л. Даниленко. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.

7. Дьяченко М. Психологические проблемы готовности к деятельности / М. Дьяченко, Л. Кандыбович. – Минск : БГУ, 1976. – 176 с.

8. Ковальчук О. Готовність майбутніх учителів до самоуправління інноваційною діяльністю / О. Ковальчук // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. ст. Сер. : Педагогіка і психологія. – Ялта : РВВ КГУ, 2013. – Вип. 40. – Ч. 2. – С. 33–38.

9. Микитюк П. Інноваційна діяльність : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. Микитюк, Б. Сенів. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 392 с.

10. Фурман А. Методологічний аналіз системи розвивального навчання / А. Фурман // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 7–22.

11. Хомерики О. Развитие школы как инновационный процесс : метод. посіб. для руководителей образовательных учреждений / О. Хомерики, М. Поташник, А. Лоренсов ; под ред. М. Поташника. – М. : Новая школа, 1994. – 64 с.

12. Хромова В. Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів до інноваційної професійної діяльності : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. Хромова. – Луганськ, 2012. – 343 с.